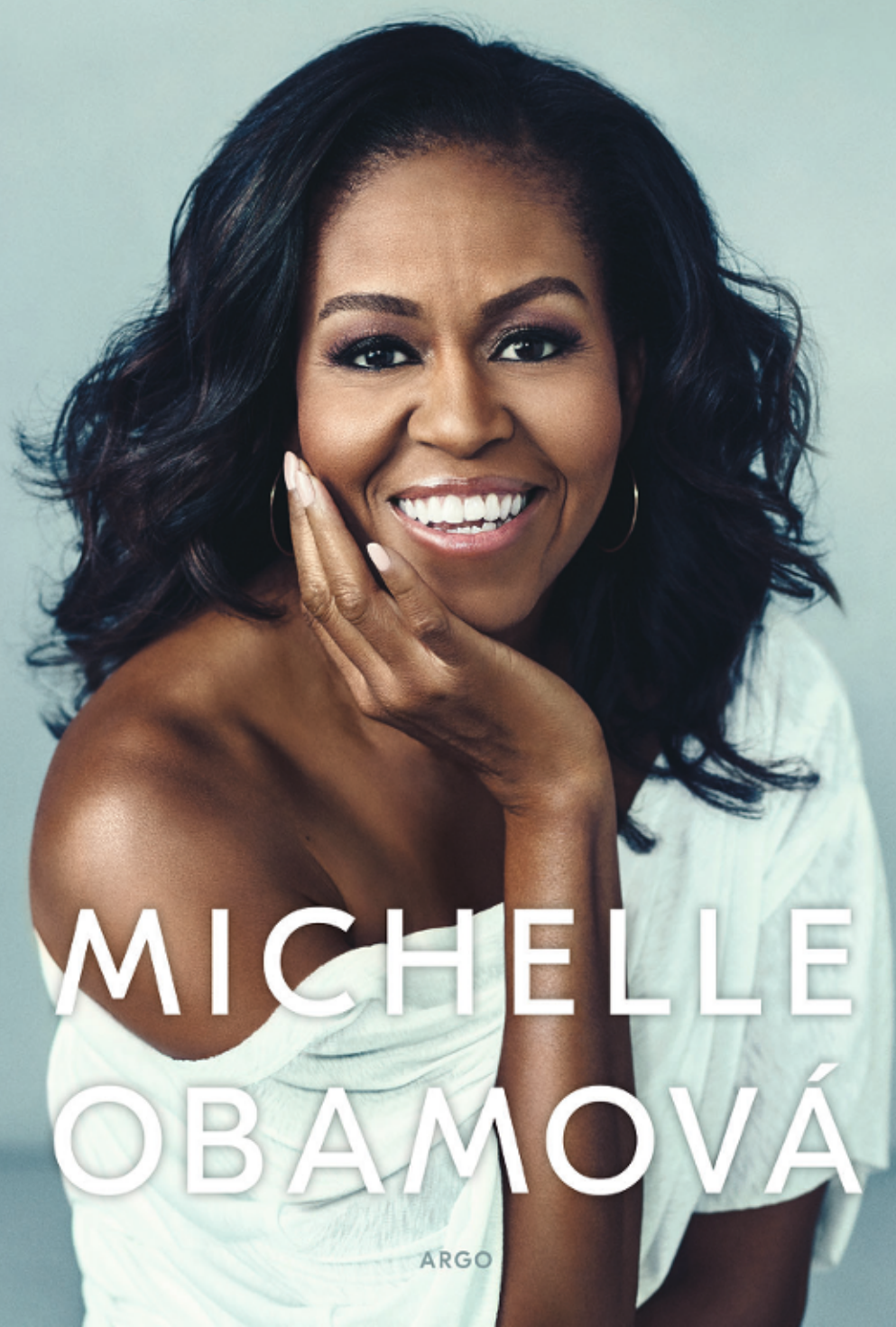

SVĚTOVÝ BESTSELLER #1

MŮJ PŘÍBĚH

MICHELLE
OBAMOVÁ

ARGO

MŮJ PŘÍBĚH

MŮJ PŘÍBĚH

MICHELLE
OBAMOVÁ

ARGO

Přeložila Michala Marková

BECOMING

Copyright © 2018 by Michelle Obama

This translation published by arrangement with the Crown Publishing Group,
a division of Penguin Random House, LLC.

Czech edition © Argo, 2019

Translation © Michala Marková, 2019

ISBN 978-80-257-2713-3 (váz.)

ISBN 978-80-257-2857-4 (e-kniha)

*Všem těm, kdo mi pomohli, abych mohla žít svůj příběh:
těm, s kým jsem vyrůstala – Fraserovi, Marian, Craigovi
a celé mé rozvětvené rodině,
mému spolku silných žen, které mě vždycky dokážou
zvednout ze dna,
mým věrným a obětavým zaměstnancům,
na které budu vždycky hrdá.*

—

*A mým životním láskám:
Malie a Sashe, mým nejdražším holčičkám,
které jsou smyslem mého života,
a konečně Barackovi, který byl vždycky zárukou,
že to s ním bude zajímavé.*

Úvod

Březen 2017

Když jsem byla malá, měla jsem prosté cíle. Chtěla jsem psa. Chtěla jsem dům se schodištěm – dvě poschodí pro jednu rodinu. Z nějakého důvodu jsem chtěla čtyřdveřové auto místo toho dvoudveřového buicku, tatínkovy pýchy a potěšení. Lidem jsem říkala, že až vyrostu, budu dětská doktorka. Proč? Protože jsem měla ráda malé děti, a taky jsem brzy zjistila, že se tahle odpověď dospělým líbí. *No ne, doktorka! To sis vybrala dobře!* Tehdy jsem nosila culíky, komandovala jsem staršího bráchu, a ať se dělo, co se dělo, ze školy jsem vždycky nosila jedničky. Byla jsem cílevědomá, i když jsem nevěděla přesně, kde ten můj cíl vlastně leží. Dneska považuji otázku *Co chceš dělat, až vyrosteš?* za jeden z nejzbytečnějších dotazů, který může dospělý dítěti položit. Jako kdyby dospívání mělo nějaký konec. Jako kdyby se člověk v jistém bodě něčím stal, a tím to haslo.

Prozatím jsem v životě stihla být právníčkou. Byla jsem zástupkyní ředitele nemocnice a ředitelkou neziskovky, která pomáhala mladým lidem budovat smysluplnou kariéru. Byla jsem pracující černou studentkou na prestižní, převážně bělošské vysoké škole. V mnoha prostředích jsem byla jedinou ženou a jedinou Afroameričankou. Byla jsem

nevěstou, vyjukanou čerstvou maminkou i truchlící dcerou. A ještě donedávna jsem byla také první dámou Spojených států amerických, což je povolání, které oficiálně žádným povoláním není, ale poskytlo mi tak široké pole působnosti, že jsem si to do té doby nedokázala ani představit. Bylo pro mě výzvou i zdrojem pokory, pozvedalo mě i sráželo k zemi, někdy se mi dokonce dělo všechno tohle zároveň. To, co se za poslední léta událo, teprve začínám zpracovávat: od okamžiku v roce 2006, kdy se můj muž poprvé zmínil o možné prezidentské kandidatuře, až do onoho chladného rána letos v zimě, kdy jsem nasedla do auta s Melanií Trumpovou, abych ji doprovodila na inauguraci jejího manžela. Byla to jízda.

Když jste první dáma, Amerika se vám předvádí ve svých extrémech. Při sbírání prostředků na charitu jsem se dostala do příbytků, kde to vypadalo spíš jako v galeriích a jejichž obyvatelé se koupou ve vanách z drahých kamenů. Navštívila jsem rodiny, které hurikán Katrina připravil o všechno a které s pláčem děkovaly už jen za funkční ledničku a sporák. Seznámila jsem se s lidmi, kteří mi připadali mělci a pokrytečtí, a seznámila jsem se s jinými – třeba s učiteli, manželkami vojáků a mnoha dalšími –, kteří jsou neskutečně hlubokého a silného ducha. A seznámila jsem se s dětmi – se spoustou dětí z celého světa –, které mě chytily za srdce a naplnily naději, a jakmile se se mnou začaly hrabat v záhoncích na zahradě, jako mávnutím proutku na moji funkci úplně zapomněly.

Jen co jsem váhavě vstoupila do veřejného života, začali mě vyzdvihovali coby „nejmocnější ženu světa“ a zatracovat jakožto „vzteklou černošku“. Měla jsem chuť zeptat se těch, co mi nemohli přijít na jméno, jestli jim vadí víc, že jsem vzteklá, že jsem černá, anebo že jsem žena. S úsměvem jsem pózovala na fotkách s lidmi, kteří sice mému muži v televizi hnusně nadávali, ale stejně chtěli mít zarámovaný suvenýr na krbovou římsu. Slyšela jsem o temných zákoutích internetu, kde se zpochybňovalo všechno, co se mě týkalo – včetně toho, jestli jsem žena, nebo muž. Úřadující americký kongresman si dělal legraci z mého zadku. Někdy to bolelo. Někdy jsem zuřila. Ale většinou jsem se snažila takovým věcem zasmát.

Zbývá ještě hodně toho, co o Americe, o životě a o vlastní budoucnosti nevím. Víím ale, jaká jsem. Můj tatínek Fraser mě naučil tvrdě pracovat,

hodně se smát a držet slovo. Maminka Marian mi zase ukázala, jak samostatně myslet a jak se nebát ozvat. A oba dohromady mi v našem stísněném bytě na jihu Chicaga pomohli pochopit, jakou hodnotu má náš příběh, jakou hodnotu má *můj* příběh v rámci velkého příběhu naší země. I když třeba není hezký ani dokonalý. I když je opravdovější, než by si člověk přál. Váš příběh je jenom váš, vždycky bude patřit jenom vám. Musíte si za ním stát.

Osm let jsem žila v Bílém domě, kde je schodišť nepočítaně, a kromě toho tu jsou výtahy, bowlingová dráha a domácí květinářství. Spala jsem v italském povlečení. Vařil nám tým světových šéfkuchařů a jídlo nám nosili profíci vyškolení líp než číšníci z pětihvězdičkových restaurací a hotelů. Před dveřmi nám postávali agenti tajné služby se sluchátky, pistolemi a záměrně nicneříkajícím výrazem a ze všech sil se snažili neplést se naší rodině do soukromí. Postupně jsme si na to jakž takž zvykli – jak na ten zvláště impozantní vzhled našeho nového bydlení, tak na neustálou, nenápadnou přítomnost jiných lidí.

Na chodbách Bílého domu si naše dvě dcery hrály s míčem a na zdejší Jížním trávníku lezly po stromech. To tady Barack do noci sedával ve Smluvním salonku a do noci se zabíral zápisy z brífinků a koncepty projevů. To tady naše fenka Sunny sem tam udělala hromádku na koberec. Občas jsem stávala na Trumanově balkoně a dívala se na turisty, co venku pózovali se selfie tyčemi, nakukovali skrz mříže a snažili se uhodnout, co se děje uvnitř. Někdy jsem se dusila při představě, že z bezpečnostních důvodů musíme mít zavřená okna, a že kdybych se chtěla nadechnout čerstvého vzduchu, bude z toho poprask. A jindy jsem zase žasla nad kvetoucími bílými magnoliemi v zahradě, nad každodenním shonem provázejícím chod vlády, nad majestátem čestné vojenské stráže. Přišly dny, týdny a měsíce, kdy jsem politiku nenáviděla. A pak byly chvíle, kdy mě krása téhle země a jejích obyvatel zaplavila tak, až jsem nebyla schopná slov.

A potom byl konec. I když víte, že to přijde, i když jsou závěrečné týdny plné dojemného loučení, stejně máte ten úplně poslední den jako v mlze. Ruka se dotkne Bible, zazní slova slibu. Jeden prezidentský nábytek vynesou, druhý přinesou. Skříně se vyprázdňují a zase naplní. Stačí mžik, a na nových polštářích spočinou nové hlavy – nové povahy, nové

sny. A když to tedy skončí a vy z téhle světově proslulé adresy odejdete naposledy, v mnoha ohledech musíte zase najít sami sebe.

A tak mi dovoluťe začít jednou drobností, která se odehrála docela nedávno. Byla jsem ten večer doma, v cihlovém domě, kam jsme se s rodinou nedávno přestěhovali. Náš nový domov se nachází v jedné poklidné čtvrti asi tři kilometry od toho starého. Pořád se ještě za-
bydlujeme. V obývací místnosti máme nábytek rozestavěný stejně, jako stál v Bílém domě. Všude jsou věci, které nám připomínají, že se nám to nezдалo – fotky z našeho rodinného pobytu v Camp Davidu, ručně vyráběné hrnečky, které jsme dostali od studentů indiánského původu, knížka s podpisem Nelsona Mandely. Ten večer byl z jednoho důvodu zvláštní – všichni byli pryč. Barack někde na cestách, Sasha venku s kamarády, Malia v New Yorku, kde bydlí a pracuje, než půjde na vysokou. Doma jsem byla jen já a naši dva psi. Takhle tichý a prázdný dům jsem osm let nezažila.

Měla jsem hlad. Se psy v patách jsem sešla z ložnice do přízemí. V kuchyni jsem otevřela lednici. Našla jsem chleba, vytáhla ze sáčku dva krajíce a zasunula je do toustovače. Otevřela jsem skříňku a vytáhla talíř. Víím, že to zní divně, ale když jsem si brala ten talíř, aniž by se někdo nabízel, že to udělá za mě, a když jsem pak sledovala, jak chleba v toustovači hnědne, přiblížila jsem se svému původnímu životu tak jak už dlouho ne. Nebo se možná právě začal hlásit o slovo můj nový život.

Nakonec z toho nebyl jen toust: udělala jsem si toust *se sýrem* – strčila jsem ty dva plátky chleba do mikrovlnky a nechala mezi nimi roztát pořádný kus čedaru. Pak jsem si ho vzala ven na zahrádku. Nemusela jsem to nikomu oznamovat, prostě jsem šla ven, byla jsem bosa a v šortkách. Zimní chlad konečně pominul. Na záhoncích u zadní zdi začaly zrovna pučet krokusy. Vzduch voněl jarem. Sedla jsem si na schody na terasu a pod chodidly ucítila břídlíci ještě prohrátou sluncem. Někde v dálce zaštěkal pes a naši psi nastražili uši, jako by je ten štěkot na chvíli zmátl. Napadlo mě, jak je asi ten zvuk musí šokovat, protože v Bílém domě jsme neměli ani sousedy, natož sousedovic psy. Pro ně bylo všechno tohle nové. Odklusali na průzkum zahrady, já ve tmě jedla toust a cítila jsem se sama v tom nejlepším slova smyslu. Nemyslela jsem na těch pár ozbrojených strážných, kteří sedí ani ne sto metrů ode

mě v naší garáži, kde se nacházel na míru zbudovaný velín, ani na to, že ještě pořád nemůžu chodit po ulici bez ochranky. Nemyslela jsem na nového prezidenta, a vlastně ani na toho starého.

Myslela jsem na to, že se za pár minut vrátím domů. Umyju po sobě talíř, zamířím do postele a možná si otevřu okno, abych cítila jarní vzduch – to bude ale krása. A také jsem myslela na to, že při takovém klidu mám první pořádnou příležitost k zamyšlení. Když jsem byla první dámou, na konci každého rušného týdne jsem už obvykle nevěděla, jak ten týden začal. Přichází čas, abych se začala cítit jinak. Z mých holčiček, které se do Bílého domu přistěhovaly s panenkami, dekou jménem Dečička a plyšovým tygříkem jménem Tygřík, jsou teď teenagerky, mladé ženy s vlastními plány a vlastním hlasem. Můj muž si také zvyká na život po Bílém domě, i on nabírá dech. A já jsem se ocitla na novém místě a mám toho tolik na srdci.

Cesta k sobě

Značnou část mého dětství doprovázely usilovné muzikální snahy. Projevovaly se jako falešné, nebo přinejlepším amatérské hudební pokusy, které prostupovaly podlahou mého pokoje – žáci mé praty Robbie totiž seděli dole u piána a neuměle zápolili se stupnicemi. Naše rodina bydlela v chicagské čtvrti South Shore, v úhledném cihlovém domku, který patřil Robbie a jejímu manželovi Terryemu. Rodiče si pronajímali byt v prvním patře, Robbie s manželem bydleli v přízemí. Robbie byla maminčina teta a byla k ní mnoho let velice laskavá, ale mě tak trochu děsila. Byla škrobená a vážná, vedla místní kostelní sbor a rovněž byla v naší čtvrti oficiální učitelkou klavíru. Nosila usedlé střevíce a na řetízku kolem krku jí visely brýle na čtení. Vyznačovala se jízlivým úsměvem, ale v sarkasmu, jaký měla ráda maminka, si nelibovala. Občas jsem slychala, jak dává svým žákům co proto, že dost necvičili, nebo dává co proto jejich rodičům, že je přivezli pozdě na hodinu.

„Vzpamatuj se!“ vykřikovala se stejným vrcholným rozhořčením, s jakým by někdo jiný říkal třeba „prokristapána“. Připadalo mi, že Robbiiným měřítkům hned tak někdo nevyhoví.

To snaživé drnkání se nicméně stalo zvukovou stopou našich dní. Drnkalo se odpoledne, drnkalo se večer. Někdy přicházely dámy z kostela, nacvičovaly žalmy a přes podlahu k nám sálala jejich zbožnost.

Podle Robbiiných pravidel směly děti, které se učí na klavír, cvičit vždycky jen jednu skladbu. Ze svého pokoje jsem tedy poslouchala, jak se žáci tón za tónem nejistě pokoušejí získat její uznání a jak postupují od *Horkých vdolečků* k *Brahmsově ukolébavce*, ale to až po mnoha a mnoha pokusech. Ty melodie rozhodně nebyly otravné – byly jen vytrvalé. Kradly se vzhůru po schodišti, které oddělovalo náš prostor od toho Robbiina. V létě se nesly ven otevřenými okny a podkreslovaly mé úvahy, když jsem si hrála s barbínami nebo si z kostek stavěla malá království. Jediná přestávka nastala, když se tatínek vrátil z ranní směny v městských vodárnách a pustil si v televizi zápas Cubs tak nahlas, že všechno ostatní přehlušil.

Bylo to na samém konci šedesátých let v části Chicaga zvané South Side. Cubs nebyli špatní, ale nijak zvlášť dobře si taky nevedli. Sedávala jsem tatínkovi na klíně v jeho křesle a on mi vykládal, proč Cubs před koncem sezony docházejí síly nebo proč Billy Williams, co bydlel hned za rohem na Constance Avenue, tak pěkně odpaluje z levé strany mety. Mimo hřiště se Amerika postupně propadala do nejistoty. Kennedyovi byli mrtví. Když na balkoně v Memphisu zastřelili i Martina Luthera Kinga, rozpoutalo to po celé zemi, Chicago nevyjímaje, vlnu nepokojů. Sjezd Demokratické strany v roce 1968 se změnil v krveprolití poté, co v Grantově parku necelých patnáct kilometrů severně od našeho domova policie rozehnala demonstranty proti válce ve Vietnamu obušky a slzným plynem. Mezitím se z města houfně stěhovalo bílé obyvatelstvo, zlákané předměstími – navnadil je příslib lepších škol, víc prostoru a možná také víc bílé.

Nic z toho jsem vlastně nevnímala. Byla jsem jen dítě, holčička s barbínami a stavebnicí, s oběma rodiči a starším bráškou, který noc co noc spal s hlavou ani ne metr od té moje. Moje rodina byla můj svět, byl to střed všehomíra. Maminka mě naučila brzy číst, vodila mě do městské knihovny a sedávala vedle mě, zatímco jsem nahlas slabikovala. Tatínek v modré uniformě zaměstnance městských služeb chodil denně do práce, ale večer nám předváděl, co to znamená mít rád jazz a umění. Jako kluk chodíval na kurzy na Chicagský umělecký institut a na střední škole maloval a dělal sochy. Na škole taky závodně plaval a boxoval a v dospělosti miloval všechny sporty, co dávali v televizi, od

profesionálního golfu po NHL. Rád se díval, jak silní borci podávají mimořádné výkony. Když se můj bratr Craig nadchl pro basket, tatínek pokládal drobné na zárubně kuchyňských dveří a Craig tam pro ně musel skákat.

Všechno důležité se nalézalo v okruhu pěti bloků: prarodiče, bratran-ci a sestřenice, kostel na rohu, kam jsme hodně nepravidelně docházeli do nedělní školy, benzínka, kam si mě maminka občas poslala pro krabičku newportek, a obchod s lihovinami, kde prodávali taky krájený chleba, laciné bonbóny a mléko v galonových kanystrech. Když jsme za horkých letních večerů s Craigem usínali, uspával nás křik diváků, co v nedalekém parku fandili utkáním softballové ligy dospělých. Přes den jsme v témže parku lezli na prolézačky a hráli si s kamarády na babu.

Craiga a mě nedělí ani dva roky. Má tatínkovy něžné oči a optimistického ducha a po mamince zdědil její houževnatost. Za to pevné pouto, které nás vždycky pojilo, částečně vděčím té neutuchající a tak trochu nevysvětlitelné oddanosti, kterou ke své sestřičce cítil od samého začátku. Máme jednu hodně starou černobílou rodinnou fotku, na které všichni čtyři sedíme na gauči, maminka se usmívá a drží mě na klíně, tatínek působí vážně a hrdě a drží na klíně Craiga. Jsme vyšňoření do kostela nebo možná na svatbu. Mně může být tak osm měsíců, mám naducané tváře, nekompromisní výraz a vypadám jako boxer v plínkách a nažehlených bílých šatičkách: jako kdybych se chystala mamince vykrotit ze sevření, jako kdybych objektiv, do kterého zírám, chtěla spolknout. A vedle mě Craig, malý gentleman v saku a motýlku a se seriózním výrazem. Jsou mu dva roky, a už působí jako ideál bdělého, zodpovědného bratra – natahuje ke mně ruku a ochranně mě drží za tlusté zápěstí.

V době pořízení toho snímku jsme bydleli přes chodbu od tatínkových rodičů v Parkway Gardens, levném bytovém komplexu modernistických činžáků v South Side. Komplex vznikl v padesátých letech jako družstevní bydlení, pokus o řešení poválečného nedostatku bytů pro rodiny černošských dělníků. Později vinou chudoby a pouličních gangů zchátral a stala se z něj jedna z nejnebezpečnějších adres na světě. Ale už dávno předtím, v době, kdy jsem byla ještě batole, moji rodiče – kteří se poznali jako teenageři a vzali se pár let po dvacítce – přijali

nabídku, aby se přestěhovali o pár kilometrů jižněji k Robbie a Terrymu do hezčí čtvrti.

Na Euklidově avenue tedy žily dvě rodiny pod jednou nepřliř rozlehlou střechou. Soudě podle uspořádaní byl horní byt zamýřlen jako výminek, jako byt pro jednu nebo dvě osoby, ale my se do něj nějak poskládali čtyři. Rodiče spali v ložnici, my s Craigem jsme se dělili o větší pokoj, který měl být asi původně obývací. Když jsme povyrořtli, náš dědeček Purnell Shields, maminčin otec a nadřšený, byt ne úplně zručný truhlář, donesl pár laciných prken a improvizovanou příčkou pokoj rozdělil na dva polosoukromé prostory. Každý z nich opatřil plastovými shrnovacími dveřmi a vpředu vznikla maličká společná herna, kde jsme měli hračky a knížky.

Svůj pokojíček jsem milovala. Byl velký právě tak na dvoupostel a psací stůl. Na posteli jsem měla všechny svoje plyšáky, které jsem si každý večer s útěšnou rituální pečlivostí rovnala kolem hlavy. Craig za přepážkou vedl tak trochu zrcadlový život s postelí přiraženou k příčce rovnoběžně s tou mou. Ta příčka byla tak chatrná, že jsme si spolu v noci mohli povídat a s oblibou si skrz čtvrtmetrovou mezeru u stropu přehazovali smotanou ponožku.

Zato udržovaný byt tety Robbie působil jako mauzoleum, nábytek tu chránily plastové obaly, které studily a lepily se mi na kůži, když jsem se odvážila se na ně posadit. Poličky byly plné porcelánových figurek, na které se nesmělo sahat. Kolikrát jsem natáhla ruku ke skleněné sošce roztomilých pudlíků – něžné fence a třem štěňátkům – a pak jsem ji zase stáhla, protože jsem se bála, že se Robbie bude zlobit. Když zrovna neprobíhala výuka, vládlo v přízemí hrobové ticho. Televize byla věčně vypnutá, rádio nikdy nehrálo. Vlastně ani nevím, jestli si ti dva tam dole někdy povídali. Robbiin manžel byl plným jménem William Victor Terry, ale z nějakého důvodu jsme mu říkali jen příjmením. Terry působil jako stín, byl to důstojně vyhlížeřící muž, který zásadně nosil obleky s vestou a skoro nikdy neřekl ani slovo.

Postupně jsem začala patro a přízemí vnímat jako dva odlišné vesmíry, kde vládla úplně opačná atmosféra. Nahoře jsme dělali randál a nestyděli se za to. S Craigem jsme po sobě házeli míčem a honili se po bytě. Stríkali jsme na dřevěnou podlahu v předsíni leštěnku a pak